

1. Identificación da programación
Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
15001148	As Mariñas	Betanzos	2023/2024

Ciclo formativo

Código da familia profesional	Familia profesional	Código do ciclo formativo	Ciclo formativo	Grao	Réxime
ELE	Electricidade e electrónica	CSELE01	Sistemas electrotécnicos e automatizados	Ciclos formativos de grao superior	Réxime xeral-ordinario

Módulo profesional e unidades formativas de menor duración (*)

Código MP/UF	Nome	Curso	Sesións semanais	Horas anuais	Sesións anuais
MP0528	Empresa e iniciativa emprendedora	2023/2024	3	53	63

(*) No caso de que o módulo profesional estea organizado en unidades formativas de menor duración

Profesorado responsable

Profesorado asignado ao módulo	MARTA ELENA BARREIRO RODRÍGUEZ
Outro profesorado	

Estado: Pendente de supervisión departamento

2. Concreción do currículo en relación coa súa adecuación ás características do ámbito produtivo

As competencias profesionais, persoais e sociais deste título, relacionadas co módulo de EIE son :

- Supervisar e aplicar procedementos de xestión de calidade, de accesibilidade universal e de deseño para todos, nas actividades profesionais incluídas nos procesos de produción ou prestación de servizos.
- Realizar a xestión básica para a creación e o funcionamento dunha pequena empresa e ter iniciativa na súa actividade profesional con sentido da responsabilidade social.
- Exercer os dereitos e cumprir as obrigas derivadas da actividade profesional, de acordo co establecido na lexislación, e participar activamente na vida económica, social e cultural.
- Manter o espírito de innovación e actualización no ámbito do traballo propio, para se adaptar aos cambios tecnolóxicos e organizativos do contorno profesional.
- Liderar situacións colectivas que se poidan producir, mediar en conflitos persoais e laborais, e contribuír ao establecemento dun ambiente de traballo agradable, actuando con sinceridade, respecto e tolerancia.
- Adaptarse a diferentes postos de traballo e a novas situacións laborais, orixinados por cambios tecnolóxicos e organizativos.
- Resolver problemas e tomar decisións individuais, consonte as normas e os procedementos establecidos, definidos dentro do ámbito da súa competencia.
- Xestionar a propia carreira profesional, analizando as oportunidades de emprego, de autoemprego e de aprendizaxe.

Os obxectivos xerais deste título, relacionados co módulo de EIE, son:

- Identificar e aplicar parámetros de calidade nos traballos e nas actividades que se realizan no proceso de aprendizaxe, para valorar a cultura da avaliación e da calidade e ser capaces de supervisar e mellorar procedementos de xestión de calidade.
- Utilizar procedementos relacionados coa cultura emprendedora, empresarial e de iniciativa profesional, para realizar a xestión básica dunha pequena empresa ou emprender un traballo.
- Recoñecer os dereitos e os deberes como axente activo na sociedade, tendo en conta o marco legal que regula as condicións sociais e laborais, para participar na cidadanía democrática.
- Analizar a estrutura xerárquica da empresa, identificando os papeis e as responsabilidades de cada compoñente do grupo de traballo, para organizar e coordinar o traballo en equipo.
- Valorar as actividades de traballo nun proceso produtivo, identificando a súa achega ao proceso global, para participar nos grupos de traballo e conseguir os obxectivos da produción.
- Identificar e valorar as oportunidades de aprendizaxe, e a súa relación co mundo laboral, analizando as ofertas e as demandas do mercado, para manter un espírito de actualización e innovación.
- Recoñecer as oportunidades de negocio, identificando e analizando demandas do mercado, para crear e xestionar unha pequena empresa.

3. Relación de unidades didácticas que a integran, que contribuirán ao desenvolvemento do módulo profesional, xunto coa secuencia e o tempo asignado para o desenvolvemento de cada unha

U.D.	Título	Descrición	Duración (sesións)	Peso (%)
1	Montar a propia empresa	O emprendedor e a idea innovadora	9	15
2	A empresa e o contorno	A oportunidade da creación dunha pequena empresa	10	15
3	O funcionamento da empresa	Recursos necesarios para o funcionamento: o mercado, a organización,...	12	20
4	Creación e posta en marcha da empresa	Elección da forma xurídica e trámites para a creación e posta en marcha da empresa	12	20
5	Viabilidade da empresa	Análisis da inversión e financiación, costes, contabilidade e documentación comercial	20	30

4. Por cada unidade didáctica

4.1.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
1	Montar a propia empresa	9

4.1.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Desenvolve o seu espírito emprendedor identificando as capacidades asociadas a el e definindo ideas emprendedoras caracterizadas pola innovación e a creatividade.	SI

4.1.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.1 Identifícase o concepto de innovación e a súa relación co progreso da sociedade e o aumento no benestar dos individuos.
CA1.2 Analízase o concepto de cultura emprendedora e a súa importancia como dinamizador do mercado laboral e fonte de benestar social.
CA1.3 Valorouse a importancia da iniciativa individual, a creatividade, a formación, a responsabilidade e a colaboración como requisitos indispensables para ter éxito na actividade emprendedora.
CA1.4 Analizáronse as características das actividades emprendedoras no sector industrial relacionado cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados.
CA1.5 Valorouse o concepto de risco como elemento inevitable de toda actividade emprendedora.
CA1.6 Valoráronse ideas emprendedoras caracterizadas pola innovación, pola creatividade e pola súa factibilidade.
CA1.7 Decidiuse a partir das ideas emprendedoras unha determinada idea de negocio do ámbito dos sistemas electrotécnicos e automatizados, que ha servir de punto de partida para a elaboración do proxecto empresarial.
CA1.8 Analízase a estrutura dun proxecto empresarial e valorouse a súa importancia como paso previo á creación dunha pequena empresa.

4.1.e) Contidos

Contidos
Innovación e desenvolvemento económico. Principais características da innovación na actividade relacionada cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados (materiais, tecnoloxía, organización da produción, etc.).
A cultura emprendedora na Unión Europea, en España e en Galicia.
Factores clave das persoas emprendedoras: iniciativa, creatividade, formación, responsabilidade e colaboración.
A actuación das persoas emprendedoras no sector industrial relacionado cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados.
O risco como factor inherente á actividade emprendedora.
Valoración do traballo por conta propia como fonte de realización persoal e social.
Ideas emprendedoras: fontes de ideas, maduración e avaliación destas.
Proxecto empresarial: importancia e utilidade, estrutura e aplicación no ámbito dos sistemas electrotécnicos e automatizados.

4.2.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
2	A empresa e o contorno	10

4.2.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA2 - Decide a oportunidade de creación dunha pequena empresa para o desenvolvemento da idea emprendedora, tras a análise da relación entre a empresa e o contorno, do proceso produtivo, da organización dos recursos humanos e dos valores culturais e éticos.	NO

4.2.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA2.1 Valorouse a importancia das pequenas e medianas empresas no tecido empresarial galego.
CA2.2 Analizouse o impacto ambiental da actividade empresarial e a necesidade de introducir criterios de sustentabilidade nos principios de actuación das empresas.
CA2.3 Identificáronse os principais compoñentes do contorno xeral que rodea a empresa e, en especial, nos aspectos tecnolóxico, económico, social, ambiental, demográfico e cultural.
CA2.4 Apreciouse a influencia na actividade empresarial das relacións coa clientela, con provedores, coas administracións públicas, coas entidades financeiras e coa competencia como principais integrantes do contorno específico.
CA2.5 Determináronse os elementos do contorno xeral e específico dunha pequena ou mediana empresa do sector industrial relacionado cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados, en función da súa posible localización.
CA2.6 Analizouse o fenómeno da responsabilidade social das empresas e a súa importancia como un elemento da estratexia empresarial.
CA2.7 Valorouse a importancia do balance social dunha empresa relacionada cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados, e describíronse os principais custos sociais en que incorren estas empresas, así como os beneficios sociais que producen.
CA2.8 Identificáronse, en empresas do sector industrial relacionado cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados, prácticas que incorporen valores éticos e sociais.
CA2.9 Definíronse os obxectivos empresariais incorporando valores éticos e sociais.
CA2.10 Analizáronse os conceptos de cultura empresarial, e de comunicación e imaxe corporativas, así como a súa relación cos obxectivos empresariais.

4.2.e) Contidos

Contidos
A empresa como sistema: concepto, funcións e clasificacións.
Análise do contorno xeral dunha pequena ou mediana empresa relacionada cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados: aspectos tecnolóxico, económico, social, ambiental, demográfico e cultural.
Análise do contorno específico dunha pequena ou mediana empresa de sistemas electrotécnicos e automatizados: clientes, provedores, administracións públicas, entidades financeiras e competencia.
A persoa empresarial. Requisitos para o exercicio da actividade empresarial.
Responsabilidade social da empresa e compromiso co desenvolvemento sustentable.
Cultura empresarial, e comunicación e imaxe corporativas.

4.3.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
3	O funcionamento da empresa	12

4.3.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA2 - Decide a oportunidade de creación dunha pequena empresa para o desenvolvemento da idea emprendedora, tras a análise da relación entre a empresa e o contorno, do proceso produtivo, da organización dos recursos humanos e dos valores culturais e éticos.	NO

4.3.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA2.11 Descríbense as actividades e os procesos básicos que se realizan nunha empresa do sector industrial relacionado cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados, e delimitáronse as relacións de coordinación e dependencia dentro do sistema empres
CA2.12 Elaborouse un plan de empresa que inclúa a idea de negocio, a localización, a organización do proceso produtivo e dos recursos necesarios, a responsabilidade social e o plan de márketing.

4.3.e) Contidos

Contidos
Localización da empresa.
Actividades e procesos básicos na empresa. Organización dos recursos dispoñibles. Externalización de actividades da empresa.
Descrición dos elementos e estratexias do plan de produción e do plan de márketing.

4.4.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
4	Creación e posta en marcha da empresa	12

4.4.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA3 - Selecciona a forma xurídica tendo en conta as implicacións legais asociadas e o proceso para a súa constitución e posta en marcha.	SI
RA4 - Realiza actividades de xestión administrativa e financeira básica dunha pequena ou mediana empresa, identifica as principais obrigas contables e fiscais, e formaliza a documentación.	NO

4.4.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA3.1 Analízase o concepto de persoa empresaria, así como os requisitos que cómpren para desenvolver a actividade empresarial.
CA3.2 Analizáronse as formas xurídicas da empresa e determinándose as vantaxes e as desvantaxes de cada unha en relación coa súa idea de negocio.
CA3.3 Valorouse a importancia das empresas de economía social no sector industrial relacionado cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados.
CA3.4 Especificouse o grao de responsabilidade legal das persoas propietarias da empresa en función da forma xurídica elixida.
CA3.5 Diferenciouse o tratamento fiscal establecido para cada forma xurídica de empresa.
CA3.6 Identificáronse os trámites esixidos pola lexislación para a constitución dunha pequena ou mediana empresa en función da súa forma xurídica.
CA3.7 Identificáronse as vías de asesoramento e xestión administrativa externas á hora de pór en marcha unha pequena ou mediana empresa.
CA3.8 Analizáronse as axudas e subvencións para a creación e posta en marcha de empresas do sector industrial relacionados cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados, tendo en conta a súa localización.
CA3.9 Incluíuse no plan de empresa información relativa á elección da forma xurídica, os trámites administrativos, as axudas e as subvencións.
CA4.3 Definíronse as obrigas fiscais (declaración censual, IAE, liquidacións trimestrais, resumos anuais, etc.) dunha pequena e dunha mediana empresa relacionada cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados, e diferenciáronse os tipos de impostos no

4.4.e) Contidos

Contidos
Formas xurídicas das empresas.
Responsabilidade legal do empresario.
A fiscalidade da empresa como variable para a elección da forma xurídica.
Proceso administrativo de constitución e posta en marcha dunha empresa.
Vías de asesoramento para a elaboración dun proxecto empresarial e para a posta en marcha da empresa.
Axudas e subvencións para a creación dunha empresa relacionada cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados.
Plan de empresa: elección da forma xurídica, trámites administrativos, e xestión de axudas e subvencións.

4.5.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
5	Viabilidade da empresa	20

4.5.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA4 - Realiza actividades de xestión administrativa e financeira básica dunha pequena ou mediana empresa, identifica as principais obrigas contables e fiscais, e formaliza a documentación.	NO

4.5.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA4.1 Analizáronse os conceptos básicos de contabilidade, así como as técnicas de rexistro da información contable: activo, pasivo, patrimonio neto, ingresos, gastos e contas anuais.
CA4.2 Descríronse as técnicas básicas de análise da información contable, en especial no referente ao equilibrio da estrutura financeira e á solvencia, á liquidez e á rendibilidade da empresa.
CA4.4 Formalizouse con corrección, mediante procesos informáticos, a documentación básica de carácter comercial e contable (notas de pedido, albarás, facturas, recibos, cheques, obrigas de pagamento e letras de cambio) para unha pequena e unha mediana empresa d
CA4.5 Elaborouse o plan financeiro e analizouse a viabilidade económica e financeira do proxecto empresarial.

4.5.e) Contidos

Contidos
Análise das necesidades de investimento e das fontes de financiamento dunha pequena e dunha mediana empresa no sector industrial relacionado cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados.
Concepto e nocións básicas de contabilidade: activo, pasivo, patrimonio neto, ingresos, gastos e contas anuais.
Análise da información contable: equilibrio da estrutura financeira e ratios financeiras de solvencia, liquidez e rendibilidade da empresa.
Plan financeiro: estudo da viabilidade económica e financeira.
Obrigas fiscais dunha pequena e dunha mediana empresa.
Ciclo de xestión administrativa nunha empresa relacionada cos procesos de sistemas electrotécnicos e automatizados: documentos administrativos e documentos de pagamento.
Coidado na elaboración da documentación administrativo-financeira.

5. Mínimos exigibles para alcanzar a avaliación positiva e os criterios de cualificación

MÍNIMOS EXIXIBLES:

- Recoñecer as capacidades asociadas á iniciativa emprendedora, comprendendo os conceptos de cultura emprendedora, innovación e plan de empresa.
- Identificar o concepto de empresa e empresario, así como, os tipos e funcións da empresa, recoñecendo a interrelación da empresa co seu contorno xeral e específico, identificando os principais elementos que o integran.
- Describir os elementos a ter en conta para poñer en marcha unha idea empresarial: produto, mercado, clientes, competencia, promoción, distribución, prezo e localización .
- Describir os aspectos básicos que fan referencia á estrutura organizativa dunha empresa.
- Coñecer as obrigas e conceptos básicos en materia de prevención de riscos laborais.
- Coñecer os aspectos que interveñen no proceso produtivo dun produto, con especial referencia á xestión de almacén e á identificación e clasificación dos custos.
- Identificar as características esenciais das distintas formas xurídicas empresariais e coñecer os seus trámites de constitución.
- Analizar a composición do patrimonio empresarial e a súa clasificación en masas patrimoniais e identificar os libros contables obrigatorios.
- Analizar a viabilidade da empresa, fundamentalmente a través do limiar de rendibilidade e da matriz DAFO.
- Clasificar as fontes de financiamento da empresa, sinalando as súas principais características.
- Describir os aspectos esenciais dos documentos relacionados coa compravenda: pedido, albará, factura.
- Identificar os principais aspectos dos impostos que afectan á empresa.
- Elaboración dun proxecto empresarial.

O plan de empresa incluírá os seguintes aspectos: maduración da idea de negocio, localización, organización da produción e dos recursos, xustificación da súa responsabilidade social, plan de marketing, elección da forma xurídica, trámites administrativos, e axudas e subvencións. Incluírá tamén un plan de investimentos e identificación das distintas fontes de financiamento, así como a análise da súa viabilidade económica e financeira.

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN:

1) - Actividades:

- Traballo persoal e actividades individuais ou en equipo sobre a materia dos distintos temas impartidos, propostas para a súa elaboración ou resolución polo alumnado. Proxecto do Plan de empresa, que será realizado en formato dixital e exposto ante o resto da clase polo alumnado que o realiza (valor do 35%)
  - Actitude, autonomía, cumprimento dos prazos, asistencia, interese e participación do alumnado (valor 5%)

2) - Exames:

- Exame de cada parte da materia (valor do 60%). Nos exames que inclúan distintas partes (teórica e práctica) deberase acadar unha nota mínima en cada unha destas partes, sendo esta nota mínima do 40% do seu valor total.

En cada avaliación haberá cando menos un exame dos temas impartidos nese trimestre, no caso de realizar máis dun exame, por ser axeitado

pedagoxicamente para o alumnado, a ponderación dos exames parciais será unha porcentaxe da cualificación reservada para o exame nesa avaliación, en función do número e complexidade dos temas obxecto de exame e de se os temas dese/s exame/s parciais entran ou non no exame de avaliación correspondente.

A non presentación ós exames conleva a valoración dos mesmos cunha nota de cero.

O alumno/a que, por causas debidamente xustificadas, non poida asistir a algún destes exames se lle fixará por parte da profesora outra data para a súa realización, non tendo por que ter lugar necesariamente nas horas de clase do módulo.

En canto á entrega de actividades, tanto individuais como en equipo, deberase de respectar o prazo de entrega fixado para as mesmas, así como as regras establecidas en canto a súa forma de presentación e elaboración. De non cumprirse estes requisitos, dita actividade valorarase cun cero. No caso xustificado documentalmente da imposibilidade de cumprimento do establecido na liña anterior, a profesora establecerá as medidas oportunas para facilitar a entrega e valoración de dita actividade/s.

Para a determinación da nota en cada unha das avaliacións do curso, se aplicarán os dous elementos de avaliación mencionados, debendo obter o alumnado unha puntuación mínima de cinco (5) en cada grupo a valorar, Actividades e Exames, para facer media e calcular a nota do trimestre.

Para poder considerarse a materia superada o alumnado deberá obter un mínimo de cinco puntos (5) como nota final.

No caso de non acadarse esa nota mínima de cinco (5), tanto en actividades como en exames, o alumnado poderá recuperar a materia tratada no trimestre a través dunha proba obxectiva comprensiva da materia vista nesa avaliación, e na que deberá obter unha nota mínima de cinco (5) para aprobar. Nos exames que inclúan distintas partes (teórica e práctica) deberase acadar unha nota mínima en cada unha destas partes, sendo esta nota mínima do 40% do seu valor total.

O redondeo da nota de avaliación realizarase por defecto ou por exceso, segundo o primeiro decimal sexa inferior ou ben superior a cinco, respectivamente.

A nota final do módulo será a media aritmética ponderada das notas das dúas avaliacións aprobadas, ou ben, no seu caso, a nota do exame final de módulo, que deberá ser igual ou superior a cinco (5).

As probas escritas, o traballo individual e o traballo en equipo cualificaranse de 0 a 10 puntos. Se precisará en cada unha destas probas e traballos a distribución da puntuación nas diferentes preguntas, apartados ou tarefas a realizar. Os traballos e actividades nos que se estableza prazo de entrega, que será o suficientemente amplo para a súa realización en tempo, non se recollerán fora da data de entrega fixada e polo tanto valoraranse cun cero (0).

O exame de cada parte da materia consistirá nun cuestionario con afirmacións para identificar e xustificar se son verdadeiras ou falsas e/ou con preguntas test con elección da alternativa/s correcta/s (por cada pregunta errónea descontarse a metade do valor unha pregunta acertada), preguntas de completar ou de resposta breve, e en casos prácticos similares aos realizados nas actividades.

Tanto na realización dos exames como das actividades, é necesario realizalos seguindo as instrucións establecidas pola profesora e, salvo as actividades en grupo, realizalos de xeito individual. Non se permite, por tanto, copiar na realización dos exames e das actividades. O incumprimento desta norma implica a cualificación de cero (0) no exame ou na actividade, segundo o caso. En caso de reincidencia o alumno/a deberá presentarse obrigatoriamente ao exame de avaliación ou final para poder superar o trimestre ou o módulo, segundo o caso, contando esta nota solo para determinar o aprobado ou suspenso.

Como medida de control, establécese o uso obrigatorio de cámara na realización de exames non presenciais a través da AV, e a realización no Drive das actividades propostas, non sendo suficiente subir o arquivo unha vez realizadas as actividades (salvo que por imposibilidade de contar con medios informáticos ou por resolverse na aula, deban realizarse a man en papel).

6. Procedemento para a recuperación das partes non superadas

6.a) Procedemento para definir as actividades de recuperación

O alumnado con algunha avaliación pendente ,terá a posibilidade de recuperación mediante a superación dunha proba escrita sobre o contido da materia do trimestre que teña pendente, e na que deberá obter unha nota mínima de 5 en cada unha das partes da proba. Ademais deberá entregar ao docente as actividades e traballos propostos para a súa corrección e valoración. Terá o apoio do profesor, e posibilidade de resolución de dúbidas. Recuperará a avaliación se a nota final é como mínimo de cinco (5), tendo en consideración a valoración do exame e as actividades e traballos entregados, no seu caso.

No referente ao alumnado de segundo de ciclo que teña o módulo suspenso na avaliación ordinaria de marzo, e xa que logo non accedan á FCT, fixaranse clases de recuperación para: consultar e aclarar dúbidas, realizar actividades de repaso e elaborar o plan de empresa, segundo o caso.

No mes de xuño realizarase unha proba final para este alumnado na que terán que responder a cuestións teórico-prácticas sobre a materia traballada desde o mes de abril. En dita proba deberán obter un mínimo dun cinco en cada unha das partes. Recuperará o módulo se a nota final é igual ou superior a cinco.

ENSINANZA A DISTANCIA E SEMIPRESENCIALIDADE:

Aplicaranse as condicións establecidas nos criterios de cualificación.

6.b) Procedemento para definir a proba de avaliación extraordinaria para o alumnado con perda de dereito a avaliación continua

Perderán o dereito á avaliación continua aqueles alumnos e alumnas que superen o 10% de faltas de asistencia ao módulo, segundo establece a normativa ao respecto.

Neste caso procederase a realizar ao alumnado que se atope na devandita situación un procedemento extraordinario de avaliación no mes de xuño segundo os criterios establecidos polo Departamento de Formación e Orientación Laboral.

Para superar o módulo este alumnado con perda do dereito á avaliación continua deberá obter unha puntuación mínima de 5 puntos en cada unha das partes nas que se divida o exame, debendo ademais presentar en formato dixital e expoñer o Plan de empresa.

ENSINANZA A DISTANCIA E SEMIPRESENCIALIDADE:

Aplicaranse as condicións establecidas nos criterios de cualificación.

7. Procedemento sobre o seguimento da programación e a avaliación da propia práctica docente

De xeito periódico procederase a comprobar que se está a cumprir coa temporalización prevista para cada unidade didáctica, así como si se están a acadar os obxectivos establecidos para cada unha delas. Con respecto ás actividades programadas, adaptaranse ás necesidades e capacidades do alumnado para conseguir acadar os resultados de aprendizaxe desexados.

O seguemento da programación efectuarase mediante as reunións periódicas do Departamento de FOL, así como das reunións do profesorado de cada ciclo de celebrarse estas, e que se efectuarán con carácter mensual.

No caso de que durante o curso se realizaran modificacións na Programación, deberase deixar constancia das mesmas nas Actas das reunións do Departamento. Do mesmo xeito, reflexarase na Memoria Anual do Departamento de final do curso.

En función dos resultados da avaliación da actividade docente, se se queren incluír propostas de mellora para a do curso seguinte, tamén se comentarán na Memoria.

En canto a avaliación da propia práctica docente, ao longo do curso entregaráselle ao alumnado unha enquisa de avaliación das actividades de aula, na cal anónimamente poidan valorar determinados aspectos da práctica docente (metodoloxía, actividades, probas de avaliación, recursos, ..).

Tamén se empregará outra enquisa de actividades de aula para o profesorado onde o propio docente tentará avaliar o seu propio labor.

8. Medidas de atención á diversidade

8.a) Procedemento para a realización da avaliación inicial

A avaliación inicial efectuarase mediante unha ficha sinxela que deberán cubrir e entregar. Esta fichara tratará de coñecer dous aspectos básicos: por un lado, datos persoais, familiares e laborais que poidan ser de interese, e en segundo lugar detectar os coñecementos previos que teñen sobre esta materia e os contidos obxecto do seu estudo.

Ademais disto, desenvolverase unha charla grupal na aula co conxunto do alumnado, para obter unha maior información e favorecer o seu coñecemento mutuo. Se fose preciso, completárase este proceso con entrevistas individuais.

Por último, manterase unha reunión co titor ou titora do grupo e, de ser necesario, co resto de profesorado do ciclo, para coñecer outra información relevante das súas circunstancias persoais, académicas,...

8.b) Medidas de reforzo educativo para o alumnado que non responda globalmente aos obxectivos programados

Como as diferencias e a diversidade entre as persoas son un feito insalvable, e que polo tanto non haberá dous alumnos iguais en intereses, motivacións ou capacidades (ritmo e estilo de aprendizaxe, coñecementos previos,...) levarase a cabo unha atención á diversidade e ás necesidades educativas específicas para garantir un ensino de calidade que permita o desenvolvemento persoal e unha sociedade máis xusta. Sobre todo có alumnado con necesidades especiais, incorporación tardía e de altas capacidades.

As medidas xerais que se poden adoptar serán as seguintes:

- A) Avaliación inicial ao comezo do curso
- B) Traballo en equipo do profesorado do grupo, establecendo ó comezo do curso os cauces de comunicación e coordinación que se van empregar durante o ano, en especial co titor, para realizar un seguimento e atención específica á cada alumno.
- C) Nas clases, con medidas que non precisan dunha organización moi distinta da habitual e non afectan aos elementos prescriptivos do Currículo:
  - 1. Adaptación dos resultados das Unidades: priorizando, introducindo capacidades complementarias ou alternativas, cunha secuenciación específica
  - 2. Adaptación dos contidos: priorizandoos, reordenandoos, introducindo contidos alternativos ou complementarios e secuenciación individualizada

3. Fixación duns contidos mínimos imprescindibles, comúns para todo o alumnado e que deben acadarse obrigatoriamente, respetando os do Currículo oficial básico.

4. Adaptacións metodolóxicas: Fomentando un clima motivante e participativo, individualizada e adaptada aos ritmos de aprendizaxe, ralentizando ou acelerando segundo o momento, empregando diversas estratexias (expositivas, deductivas, inductivas,...), cun apoio e seguimento individualizado do traballo,...

5. Adaptación dos agrupamentos: formando grupos con alumnos que axudan a outros compañeiros, agrupamentos heteroxéneos ou mixtos no caso de alumnado estranxeiro ou con outra peculiaridade, grupos flexibles no tempo,..

6. Adaptación das actividades: Variadas, adaptadas, e de diversa dificultade que permitan diferentes grados de profundización: de reforzo para os alumnos que precisen fortalecer contidos nos que teñan dificultades e acadar os contidos mínimos, de ampliación para que o alumnado con especial interese ou capacidades profundicen e progresen nos contidos, abertas con autonomía na súa realización, voluntarias, tarefas de recuperación,...

7. Adaptacións na temporalización: flexibilizando a prevista para os Bloques de contidos ou para determinadas Unidades

8. Adaptación dos recursos, con materiais específicos, diversos e variados para tratar os mesmos contidos dende diferentes ópticas, adaptándose ao alumnado.

9. Na avaliación: que sexa individualizada e fixe metas en base ás capacidades e nivel inicial de cada un, modificando os instrumentos e procedementos de avaliación, distintos tipos de probas para comprobar o dominio dos contidos.

9. Aspectos transversais

9.a) Programación da educación en valores

A finalidade da educación debe ser a de incorporar ó alumno/a á sociedade, para o cal non só se debe posibilitar a adquisición dos coñecementos científicos do módulo, senón que tamén é preciso efectuar un tratamento adecuado dos problemas sociais que vivimos na actualidade como son as guerras, drogas, discriminación, globalización, medio ambiente... e que en moitos casos se deben a unha falla de educación en valores.

A presenza en todos os módulos do Ciclo das ensinanzas de carácter cívico e moral, denominadas temas transversais, ten unha xustificación importante pola súa relevancia social, para conseguir o desenvolvemento persoal e integral dos alumnos, e para a construción dunha sociedade máis libre, democrática e pacífica.

A inclusión xenérica destes contidos deste módulo farase deste xeito:

- A) Incorporandoos coma finalidades específicas a acadar en distintas Unidades.
- B) Tratando estos contidos coma actitudes a desenvolver nas Unidades relacionadas.
- C) Con unha metodoloxía e actividades específicas que favorecen seu tratamento: bo clima na aula, linguaxe non sexista, actividades grupais, debates e exposicións,...
- D) Tendoos en conta á hora de avaliar, e especialmente nos criterios de avaliación.

Educación ambiental:

Obxectivos

- 1. Tomar conciencia da importancia de respectar as normas urbanísticas e ambientais e os seus respectivos efectos, na procura, a localización e o desenvolvemento da empresa.
- 2. Desenvolver actitudes críticas ante as intervencións empresariais no ámbito ambiental.
- 3. Coñecer e reflexionar sobre os problemas ambientais de ampla resonancia no mundo actual.

Inserción e aplicación

1. Na localización e a implantación da empresa.
2. Na xestión comercial.

Enfoque metodolóxico

1. Debates sobre a necesidade de establecer e respectar as normas urbanísticas e ambientais para a instalación e a implantación da empresa.
2. Análise crítica das normas ambientais na documentación e licencias de apertura de establecementos e de obras.

Proposta de avaliación

1. Describir e analizar os elementos constitutivos das mensaxes dos medios de comunicación.
2. Analizar os posibles cambios de actitude fronte á situación ambiental.

Educación moral e cívica:

Obxectivos

1. Valorar a necesidade de colaboración na actividade emprendedora entre as diferentes persoas implicadas no proceso empresarial.
2. Ser consciente da responsabilidade que como empresario se debe ter no bo desenvolvemento e a confidencialidade nos procesos de administración e xestión dunha empresa.
3. Desenvolver criterios de actuación que favorezan intercambios responsables e comportamentos de respecto, honestidade e xustiza no posto de traballo.

Enfoque metodolóxico

1. Nos procesos de creación e desenvolvemento dun proxecto empresarial.
2. No desenvolvemento de exercicios de cooperación nos que sexa necesario un compromiso para levar adiante un proxecto.

Inserción e aplicación

1. Na elaboración do proxecto empresarial.
2. Na administración e a xestión da empresa.

Proposta de avaliación

1. Análise de pautas de actuación ante situacións de traballo en grupo nas que a colaboración determina o éxito ou o fracaso.
2. Presentar ao alumno/a situacións de toma de decisións que supoñan buscar, decidir e aplicar novas solucións ante problemas empresariais.

Educación para a igualdade entre sexos:

Obxectivos

1. Desenvolver actitudes críticas e suxerir cambios fronte a aquelas manifestacións sexistas que poidan xerarse na contorna laboral.
2. Favorecer a igualdade de oportunidades de ambos os sexos no ámbito laboral.

Inserción e aplicación

1. Na elaboración do proxecto empresarial.
2. Na elaboración e a formalización da documentación administrativa.
3. Na xestión do persoal.

Enfoque metodolóxico

1. Resolver situacións que supoñan un conflito ou dilema moral, nas que se teña que reflexionar, aceptar, valorar, argumentar e actuar mantendo unha actitude de respecto e tolerancia ante a diversidade social.
2. Redacción de textos autobiográficos que poñan de manifesto algunha vivencia de discriminación social, e posterior reflexión e comentario en grupo.
3. Propor exercicios de autoestima nos que o suxeito recibe mensaxes positivas respecto da súa persoa.

Proposta de avaliación

1. Análise de dilemas morais nos que se valoren situacións de discriminación en contornas laborais.
2. Estudo de casos que expoñan a igualdade de oportunidades no ámbito laboral.
3. Análise de documentación para determinar onde e por que se producen situacións de discriminación.

Educación nas novas tecnoloxías:

Obxectivos

1. Adoptar actitudes favorables na incorporación, o uso e a actualización das novas tecnoloxías.
2. Utilizar os instrumentos que ofrece a tecnoloxía nos procesos de posta en marcha do proxecto empresarial.

Inserción e aplicación

1. Na elaboración do plan de empresa.
2. Na procura de lexislación e normativa.
3. Na elaboración de documentos de administración e xestión da empresa.

Enfoque metodolóxico

1. Presentar ao alumno situacións de toma de decisións que supoñan buscar, decidir e aplicar novas formas de abordar procesos empresariais.
2. Análise de contornas e ferramentas informáticas e telemáticas para establecer posibles aplicacións na posta en marcha do proxecto empresarial.
3. Presentar ao alumno situacións nas que teña que elaborar documentos de xestión aplicando as novas tecnoloxías.

Proposta de avaliación

1. A través de análise de procesos, prever a aplicación de recursos relacionados coas novas tecnoloxías.
2. Na resolución de casos prácticos, identificar o uso de recursos das novas tecnoloxías aplicadas á posta en marcha dun proxecto empresarial.

9.b) Actividades complementarias e extraescolares

En colaboración co resto de docentes do Ciclo e co Dpto. de Actividades Extraescolares e Complementarias, o alumnado realizará algunha das seguintes, sempre que a dispoñibilidade de horario así o permita:

- Seminario de Iniciativa empresarial
- Charla de Creación de Empresas, impartida pola Cámara de Comercio ou outras institucións ou organizacións empresariais
- Visita a unha empresa da zona, preferiblemente relacionada co sector de actividade do ciclo
- Exposición da experiencia propia como promotor dunha idea empresarial por parte dalgún emprendedor /a da zona, preferiblemente relacionado co sector de actividade do ciclo
- Seminario de Cooperativas

10. Outros apartados

10.1) Metodoloxía didáctica

A metodoloxía didáctica na F.P. específica promoverá a integración dos contidos científicos, tecnolóxicos e organizativos. Asimesmo, favorecerá no alumnado a capacidade para aprender por sí mesmo e traballar en equipo.

O enfoque metodolóxico parte da filosofía de que é o alumno quen constrúe e modifica seus coñecementos, convertíndose polo tanto el mesmo no motor da súa propia aprendizaxe. O docente exerce un papel de guía do proceso, organizando e planificando actividades que permitan plantexar un conflito cognitivo e modificar os seus esquemas de coñecemento.

Isto implica a necesidade de:

- 1) Partir dos coñecementos previos do alumno e das súas capacidades e intereses.

- 2) Favorecer a adquisición de aprendizaxes significativas, procurando que os novos coñecementos teñan vinculación cos coñecementos previos e se establezan entre eles relacións sustantivas e estables que permitan construír novos significados.
  - creación dun conflito cognitivo na zona de desenvolvemento próximo.
  - utilización de material estruturado, claro e organizado.
  - motivación do alumno, actitude activa e esforzada.
- 3) Conseguir a funcionalidade das aprendizaxes, mediante coñecementos vinculados co contexto socioeconómico e útiles para aplicarlos ás situacións reais do traballo.
- 4) Posibilitar a capacidade dos alumnos para aprender por si mesmos, de aprender a aprender, de construír e actualizar aprendizaxes significativas de xeito autónomo.
- 5) Utilizar unha metodoloxía activa e participativa, onde o alumno é o protagonista, e creando un clima favorable na aula que permita a súa implicación e motivación.
- 6) Trato interdisciplinar e integrado dos contidos en relación con outros módulos

Métodos didácticos específicos :

En función do tipo de actividade e finalidades, empregaranse diversos métodos didácticos específicos, entre eles : expositivo, deductivo, de descubrimento guiado, mando directo ou asignación de tarefas , ensino recíproco, de búsqueda de información, de resolución de conflito, dinámicas grupais.

Fomento das novas tecnoloxías da información e comunicación (TIC):

A tecnoloxía ten adquirido un papel protagonista dentro da sociedade actual . O emprego das mesmas pasou de ser algo lúdico a ser unha obriga derivada da necesidade nos nosos tempos de acceder cada vez máis a un maior nivel de información e a unha actualización constante do coñecemento polos cambios constantes da sociedade.

Realízanse moitas actividades que terán como núcleo central as TIC, pois son medios lúdicos e motivadores que impulsan o traballo investigador e creativo, e porque permiten que o alumno sexa protagonista da súa aprendizaxe (autoaprendizaxe) e a actualización continua do mesmo.

Fomento da lectura :

Aínda que xa teñen uns hábitos de lectura adquiridos, potenciaremos a lectura de textos tanto de carácter xeral como de tipo científico propios do módulo e da profesión, especialmente se son en lingua galega. Empregaremos xornais, revistas, textos lexislativos , documentos obtidos na rede ou outro tipo de publicacións especializadas , que serán lidas, comentadas e debatidas en clase, ou sobre as que terán que facer traballos, para que adquiran o vocabulario e unha fluidez que lles permita expresarse e explicarse nestes ámbitos dun xeito correcto .

Secuencia de actividades en cada Unidade :

- Actividades de introducción-motivación: para despertar o interese pola realidade que vai aprender, plantexando un suposto e abrindo un debate, e presentando un guión da Unidade: finalidades, contidos, actividades e sesións
- Actividades de detección dos coñecementos previos: unha avaliación inicial das súas ideas, opinións e acertos ou erros sobre os contidos a desenvolver.
- Actividades de desenvolvemento: para a explicación, tratamento e asimilación dos contidos da Unidade. Plantexaranse exercicios e supostos, correxíranse e atenderanse as posibles dúbidas que poidan quedar pendentes tralo anterior .
- Actividades de síntese-resumo: Facilitan a relación e o enfoque globalizador dos contidos aprendidos (esquemas, mapas conceptuais, cuadros-resumo)
- Actividades de consolidación-afianzación: aplicación en diferentes situacións dos coñecementos adquiridos. Contrastan as novas ideas coas ideas previas.
- Actividades adicionais: de ampliación (para que o alumnado aventaxado profundice nos coñecementos), recuperación ou reforzo (alumnado que non acadou as capacidades e contidos mínimos), e complementarias ou extraescolares.
- Actividades de avaliación: Son actividades específicas que non estiveran cubertas polas actividades anteriores.

Actividades individuais e agrupamentos de alumnos :

Ademais das actividades individuais concretas que se realizarán (traballo independente segundo o ritmo e capacidades de cada alumno), potenciarase o traballo en equipo a través de actividades grupais, pois teñen múltiples vantaxes: axudan á socialización e á comunicación interpersonal, fomentan a responsabilidade e respecto, fortalecen o espírito crítico, reflexión e contraste de ideas. Os criterios para realizar agrupamentos serán estes: integración (comunicativos e retraídos..), proximidade (social,física), heteroxeneidade (en capacidades e coñecementos), flexibilidade na duración e organización. En función do tamaño serán de Gran grupo (todos o alumnado), Grupo medio (8-10) e Grupo pequeno (2-4).